

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення Вченої ради ХДАЕУ
протокол від 25.02.2021 року № 8

Введено в дію:

наказ від 25.02.2021 р. № 13-ОД

ПОЛОЖЕННЯ

про академічну добросовісність та етику академічних взаємовідносин

Херсон 2021

1. Загальні положення

1.1. Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин (далі – Положення) визначає основні засади академічної доброчесності в освітньо-науковій діяльності університетської громади як невід’ємної складової системи забезпечення якості вищої освіти та освітньої діяльності Херсонського державного аграрно-економічного університету (далі – ХДАЕУ).

1.2 Положення застосовується в частині, що не суперечить чинному законодавству, загальнодержавній та внутрішньоуніверситетській нормативній базі. У тому числі як в Положенні, так і в безпосередній діяльності враховуються вимоги таких документів (зі змінами та доповненнями): Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», нормативно-правових актів Кабінету Міністрів України, чинних наказів Міністерства освіти і науки України, інших законів та нормативно-правових актів України.

1.3 У Положенні додатково, окрім загальнодержавної нормативної бази, використана, проаналізована (адаптована до особливостей діяльності університету) інформація з відкритих джерел електронних ресурсів – сайтів (включаючи нормативну базу) вітчизняних і закордонних закладів вищої освіти, національних та міжнародних установ і асоціацій, рекомендації Міністерства освіти і науки України, освітня і наукова періодика, дані національних та міжнародних опитувань тощо.

1.4 Зміст основних визначень, використаних у Положенні, відображений в Кодексі академічної доброчесності ХДАЕУ.

2. Система забезпечення принципів академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин

Система забезпечення принципів академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин (далі – академічної доброчесності) у ХДАЕУ має наступні логічно взаємопов’язані між собою складові:

2.1. Нормативну базу, яка на системному рівні описує механізми впровадження принципів академічної доброчесності в науковий та освітній процеси, заходи з забезпечення дотримання принципів академічної доброчесності, процедури попередження та боротьби з порушеннями принципів академічної доброчесності.

До основних елементів нормативної бази, у тому числі, відносяться:

1) базові нормативні документи:

- Кодекс корпоративної культури ХДАЕУ;
- Кодекс академічної доброчесності ХДАЕУ;
- Положення про академічну доброчесність та етику академічних

взаємовідносин;

- Положення про комісії з академічної доброчесності і університетську Комісію з етики та управління конфліктами;

2) інші нормативні документи щодо здійснення відповідних видів освітньо-наукової діяльності в університеті, в яких у тому числі відображаються питання академічної доброчесності;

2.2. Структурні підрозділи та уповноважені комісії, які забезпечують популяризацію принципів академічної доброчесності, їх впровадження в освітньо-наукову діяльність університету, а також виконують наглядову та контролюючу функцію. Серед них:

- постійно діюча університетська Комісія з етики та управлінням конфліктами з терміном повноважень 2 роки, постійний та тимчасовий (за необхідності) склад якої призначається наказами ректора;

- одноразово сформовані комісії з академічної доброчесності.

2.3. Інформаційна база, за допомогою якої здійснюється популяризація принципів академічної доброчесності та підвищення рівня обізнаності всіх учасників освітньо-наукової діяльності в університеті у питаннях академічної доброчесності і основними складовими якої є:

- сторінка «Академічна доброчесність» на офіційному веб-сайті ХДАЕУ;

- інформаційні та методичні матеріали, присвячені інформаційній грамотності та попередженню плагіату, які створено спільно з представниками компаній-розробників програм перевірки робіт на унікальність;

- інформаційні матеріали щодо корпоративної культури на робочому місці та переваг чесного навчання, які створені спільно з представниками роботодавців;

- матеріали, присвячені популяризації принципів академічної доброчесності серед здобувачів вищої освіти (банери, інфографіка, роздаткові матеріали тощо);

2.4. Інструменти впровадження принципів дотримання академічної

доброчесності у освітню і наукову діяльність університету, які несуть просвітницьку функцію та за допомогою яких стає можливим попередження випадків порушення принципів академічної доброчесності, у тому числі:

- інформаційно-консультативне супроводження викладачів та здобувачів вищої освіти через створення відповідних ресурсів на сайті бібліотеки, друк буклетів та постерів, розробка та поширення відео-роликів та інша діяльність з промоції принципів академічної доброчесності;

2.5. Інструменти контролю дотримання принципів академічної доброчесності в освітній і науковій діяльності університету, які передбачають:

- здійснення анкетування учасників наукового та освітнього процесів на предмет порушень академічної доброчесності;

- обов'язкову перевірку наукових, навчально-методичних, кваліфікаційних та навчальних робіт на наявність ознак академічного плагіату відповідно до створеної нормативної бази.

3. Управління процесом дотримання академічної доброчесності на загальноуніверситетському та локальному рівнях

3.1. Загальну координацію процесу дотримання академічної доброчесності на загальноуніверситетському рівні здійснює перший проректор, проректор з науково-педагогічної роботи, який очолює університетську Комісію з етики та управління конфліктами.

Управління процесом дотримання академічної доброчесності на загальноуніверситетському рівні здійснює проректор з наукової роботи та міжнародної діяльності, який очолює Комісію з академічної доброчесності університету.

Управління процесом дотримання академічної доброчесності на факультетах здійснюють декани факультетів, які очолюють Комісії з академічної доброчесності факультетів.

Порядок формування комісій та їх роботи визначається відповідним Положенням.

3.2. Контроль за дотриманням академічної доброчесності, реалізацію заходів щодо запобігання проявам академічної недоброчесності при здійсненні окремих напрямів наукової діяльності проводиться в частині:

- діяльності наукових журналів університету – Науковою бібліотекою ХДАЕУ та головними редакторами наукових журналів;

- проведення університетських заходів наукового, науково-методичного і іншого спрямування (конференції, семінари тощо) – головами організаційних комітетів заходів;

- проведення захистів дисертацій на здобуття наукових ступенів – Науково-технічним відділом ХДАЕУ і головами спеціалізованих вчених рад;

- захисту прав інтелектуальної власності – Науково-технічним відділом ХДАЕУ;

- виконання науково-дослідних робіт (далі – НДР), що фінансуються за рахунок державного та/або місцевих бюджетів – Науково-технічним відділом ХДАЕУ та науковими керівниками НДР. Функцію контролю здійснюють відповідні структурні підрозділи, що підпорядковані проректору з наукової роботи та міжнародної діяльності.

3.3. Управління процесом дотримання академічної доброчесності з покладанням контролюючої функції на факультетах здійснюють:

- з питань дотримання академічної доброчесності в освітньому процесі та з інших питань, пов'язаних з дотриманням принципів академічної доброчесності (окрім наукової діяльності) – помічник декана з навчальної роботи або особа, на яку покладено виконання цих обов'язків;

- з питань академічної доброчесності в науковій діяльності – помічник декана з наукової роботи або особа, на яку покладено виконання цих обов'язків.

3.4. Популяризація принципів академічної доброчесності, інформування здобувачів вищої освіти про неприпустимість порушення принципів академічної доброчесності та реалізація заходів щодо запобігання проявам академічної недоброчесності проводиться у тому числі органами студентського самоврядування університету, Науковим товариством студентів, аспірантів, докторантів і молодих вчених ХДАЕУ.

3.5. Інформаційно-технологічна діяльність щодо популяризації принципів академічної доброчесності, основ інформаційної грамотності та роботи з базами даних здійснюється Науковою бібліотекою університету.

4. Заходи з попередження порушень академічної доброчесності в освітньо-науковій діяльності

4.1. Попередження порушень принципів академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин в академічному середовищі університету

здійснюють організаційно-методичні та наукові підрозділи університету проведенням комплексу профілактичних заходів, основні з яких полягають в:

- інформуванні здобувачів вищої освіти та співробітників університету про необхідність дотримання правил Кодексу корпоративної культури ХДАЕУ, Кодексу академічної доброчесності, виконання цього Положення та інших загальнодержавних і внутрішньоуніверситетських нормативних документів;

- підписанні здобувачами вищої освіти, науково-педагогічними працівниками та співробітниками університету Декларації про дотримання принципів академічної доброчесності;

- організації заходів з популяризації основ інформаційної культури;

- викладанні основ академічної доброчесності та етики академічних взаємовідносин в окремому блоці дисципліни «Основи академічного письма»;

- формуванні завдань для навчальних та кваліфікаційних робіт з використанням педагогічних інновацій, що сприяють розвитку творчого підходу здобувачів вищої освіти до їх виконання;

- розповсюдженні методичних матеріалів з уніфікованим визначенням вимог щодо належного оформлення посилань на джерела, що використані у письмових роботах;

- щорічному проведенні заходів з питань впровадження академічної доброчесності в освітньо-наукову діяльність університету для здобувачів вищої освіти та співробітників університету;

- проведенні семінарів з представниками компаній-розробників програм перевірки робіт на наявність ознак академічного плагіату для здобувачів вищої освіти, наукових, науково-педагогічних і педагогічних працівників (окремо для кожної групи);

- створенні інформаційних та методичних матеріалів, присвячених інформаційній грамотності та попередженню плагіату;

- розробці спільно з представниками роботодавців інформаційних матеріалів щодо корпоративної культури на робочому місці та переваг чесного навчання;

- створенні та розміщенні на ресурсах університету матеріали, присвячені популяризації принципів академічної доброчесності серед

здобувачів вищої освіти або наукового ступеня (банери, інфографіка, відео ролики, роздаткові матеріали тощо);

- розміщенні в інституційному репозитарії ХДАЕУ кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти (в обов'язковому порядку після їх захисту), наукових та методичних робіт науково-педагогічних працівників для забезпечення прозорості, чесності, відповідальності та інших принципів академічної доброчесності;

- впровадженні провідних світових практик з академічної доброчесності у освітньо-науковий простір ХДАЕУ;

- формуванні завдань для навчальних робіт з використанням педагогічних інновацій, що сприяють розвитку творчого підходу здобувачів вищої освіти до їх виконання;

- впровадженні системи ефективних заходів щодо створення середовища нульової толерантності до академічної недоброчесності.

4.2. Всі навчально-методичні, наукові роботи НПП та здобувачів вищої освіти підлягають перевірці на наявність плагіату за допомогою програмних продуктів, що використовуються в університетському середовищі в рамках підписаних договорів. Перевірці на академічний плагіат підлягають:

- 1) кваліфікаційні роботи здобувачів всіх рівнів вищої освіти;
- 2) дисертаційні роботи на етапі представлення матеріалів робіт до апробації та для розгляду спеціалізованою радою;

- 3) монографії, підручники, навчальні посібники та інші роботи, що мають авторський текст та вимагають рекомендації Вченої ради Університету до видання;

- 4) рукописи статей, тези доповідей, що надходять до редакцій наукових журналів або оргкомітетів заходів наукового, науково-технічного і науково-методичного спрямування.

4.3. Курсові роботи (проєкти), реферати, звіти з практик тощо здобувачів, а також методичні матеріали, он-лайн курси, дистанційні курси, конспекти лекцій академічної спільноти можуть перевірятися внутрішніми програмними продуктами, що використовуються в університеті або на безкоштовних он-лайн платформах.

4.4. Навчально-методичні та наукові роботи НПП та здобувачів вищої освіти розміщуються в репозитарії Університету після перевірки на наявність плагіату.

4.5. Витрати, пов'язані із перевіркою наукових, навчально-наукових, навчально-методичних матеріалів на наявність плагіату програмними продуктами, що використовуються в університетському середовищі в рамках підписаних договорів, несе Університет.

4.6. Керівник (науковий керівник) кваліфікаційної (наукової) роботи несе відповідальність за перевірку роботи у встановлені строки, прийняття рішення про доопрацювання та повторну перевірку на плагіат, а також про її допуск до попереднього захисту.

4.7. Порядок перевірки навчальних, кваліфікаційних, науково-методичних та наукових робіт на наявність ознак академічного плагіату визначається окремим Положенням.

5. Відповідальність за дотримання академічної доброчесності та її порушення

5.1. Відповідальність за дотримання академічної доброчесності під час здійснення освітньо-наукової діяльності покладається на здобувачів вищої освіти та авторів.

5.2. Виявлення фактів порушення академічної доброчесності здобувачами вищої освіти під час здійснення освітньо-наукової діяльності здійснюється передусім викладачами (в межах дисциплін, які вони викладають) та керівниками кваліфікаційних робіт; факти порушення академічної доброчесності співробітниками університету виявляються передусім посадовими особами закладу вищої освіти, зокрема керівництвом структурних підрозділів, спеціалізованих вчених рад, оргкомітетів конференцій, редакцій наукових журналів тощо та розглядаються на засіданнях Комісій з академічної доброчесності факультетів та університету.

5.3. Рішення щодо академічної відповідальності за порушення академічної доброчесності приймається університетською Комісією з академічної доброчесності.

5.4. Викладач може призначати такі види академічної відповідальності для здобувачів вищої освіти, які порушили академічну доброчесність:

- зниження результатів оцінювання курсової роботи, звіту з практики, іспиту, заліку тощо;
- повторне проходження оцінювання курсової роботи, звіту з практики, іспиту, заліку тощо;

- призначення додаткових контрольних заходів (додаткові індивідуальні завдання, додаткові контрольні роботи, тести тощо).

5.5. Керівник кваліфікаційної роботи може призначати такі види академічної відповідальності для здобувачів вищої освіти, які порушили академічну доброчесність:

- повторне виконання окремого розділу (розділів) кваліфікаційної роботи;

- зазначення у відгуку наукового керівника інформації щодо порушення академічної доброчесності, що в загальному враховується при оцінюванні кваліфікаційної роботи.

5.6. Декани факультетів можуть призначати такі види академічної відповідальності для здобувачів вищої освіти, які порушили академічну доброчесність:

- повторне проходження відповідного освітнього компонента освітньої програми;

- повторне виконання кваліфікаційної роботи;

- проведення додаткової перевірки інших робіт, автором (керівником) яких є порушник.

5.7. Комісія з академічної доброчесності або університетська Комісія з етики та управління конфліктами може прийняти рішення про заборону консультування (керівництво) кваліфікаційними роботами здобувачів терміном на два роки науково-педагогічних працівників, під керівництвом яких виявлено системні порушення академічної доброчесності (три роботи проходять процедуру повторної перевірки протягом календарного року).

5.8. Комісія з академічної доброчесності ХДАЕУ може призначати такі види академічної відповідальності співробітникам університету, які порушили норми академічної доброчесності:

- проведення додаткової перевірки на наявність ознак академічного плагіату всіх робіт, автором яких є порушник;

- відкликання з розгляду (друку) робіт, автором яких є порушник і підготовка яких була здійснена з порушенням академічної доброчесності.

5.9. Комісіями з академічної доброчесності можуть призначати такі види академічної відповідальності:

- для здобувачів вищої освіти – виключення з рейтингу претендентів на отримання академічної стипендії, позбавлення академічної стипендії;

- для співробітників університету – позбавлення права брати участь у конкурсах на отримання фінансування для проведення наукових досліджень та реалізації освітніх проєктів, стипендій, грантів тощо.

5.10. Університетська Комісія з етики та управлінням конфліктами за поданням голови комісії з академічної доброчесності (крім призначення зазначених вище видів академічної відповідальності) може:

призначати такі види академічної відповідальності для здобувачів вищої освіти:

- повідомлення суб'єкта, який здійснює фінансування навчання (проведення наукового дослідження), установи, що видала грант на навчання (дослідження), потенційних роботодавців, батьків здобувача вищої освіти про вчинене порушення;

- позбавлення права брати участь у конкурсах на отримання стипендій, грантів тощо;

- обмеження участі порушника в наукових дослідженнях, виключення з окремих наукових проєктів;

- рекомендувати до розгляду ректором, Вченою радою університету або іншими органами та посадовими особами (відповідно до розподілу повноважень) призначення для порушника таких видів академічної відповідальності:

для здобувачів вищої освіти:

- позбавлення наданих університетом пільг з оплати навчання;

- відрахування із закладу освіти;

для співробітників університету:

- виключення із Вченої ради, дорадчих і робочих органів університету або обмеження права на участь у роботі таких органів на певний термін;

- письмове попередження;

- позбавлення почесних звань, нагород, стипендій тощо, присуджених університетом;

- відмова в рекомендації щодо присвоєння вченого звання, наукового ступеня тощо;

- звільнення;

- рекомендувати до розгляду Вченою радою ХДАЕУ (з подальшим клопотанням перед Міністерством освіти і науки України, Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти, іншими відомствами на

національному та міжнародному рівнях) питання щодо призначення для співробітників університету таких видів академічної відповідальності:

- позбавлення права брати участь у роботі визначених законом органів чи займати визначені законом посади;
- відмова у присудженні наукового ступеня чи присвоєного вченого звання;
- позбавлення присудженого наукового ступеня чи присвоєного вченого звання.

5.11. За кожне порушення академічної доброчесності здобувачі вищої освіти і співробітники університету можуть бути притягнуті як до одного, так і до кількох видів академічної відповідальності залежно від рішення вказаних вище комісій. Комісії можуть також розглядати питання щодо вчинення дій, які містять ознаки порушення академічної доброчесності, з наданням рекомендацій щодо притягнення до інших видів відповідальності, передбачених чинним законодавством України.

5.12. У разі, якщо викладач, керівник кваліфікаційної роботи, завідувач кафедри, декан факультету, керівник структурного підрозділу університету, проректор університету не уповноважений приймати рішення про призначення окремих видів академічної відповідальності, він подає на ім'я ректора клопотання про розгляд порушення. У клопотанні вказується обґрунтована інформація по суті порушення та пропозиція щодо виду академічної відповідальності для порушника.

5.13. Не допускається подання клопотання без обґрунтованої інформації по суті порушення, з неправдивою (наклепницькою) інформацією про факт порушення, яка базується на неперевірених фактах (носить характер припущення), анонімного клопотання.

5.14. Клопотання може бути також подано від імені здобувача вищої освіти у разі, якщо він став свідком порушення академічної доброчесності або готовий надати обґрунтовану інформацію щодо скоєння порушення академічної доброчесності з боку іншого здобувача вищої освіти чи співробітника університету.

5.15. Розгляд факту порушення академічної доброчесності Комісіями з академічної доброчесності або університетською Комісією з етики та управління конфліктами проводиться конфіденційно з інформуванням про хід розгляду справи лише членів комісій, вищестоящих посадових осіб та особи, що підозрюється у скоєнні порушення академічної доброчесності. При

цьому особа, що підозрюється у скоєнні порушення академічної доброчесності, має право:

1) ознайомитись із матеріалами, що розглядаються комісією, протоколом про результати службового розслідування та іншою інформацією, яка відноситься до розгляду факту порушення;

2) за власною ініціативою чи запитом комісії надавати письмові пояснення по суті справи, відмовитись від пояснень у разі запиту на їх надання від комісії;

3) бути присутньою на засіданні комісії на етапі розгляду питання про притягнення її до академічної відповідальності.

5.16. Комісія з академічної доброчесності або університетська Комісія з етики та управління конфліктами розглядає порушення і виносить своє рішення на підставі обґрунтованої інформації по суті порушення і результатів службового розслідування.

5.17. У разі незгоди з рішенням особи, яка призначає конкретний вид академічної відповідальності, або відповідної комісії щодо притягнення до академічної відповідальності особа, що звинувачена у порушенні, має право на апеляцію.

6. Порядок апеляції щодо оцінювання робіт на наявність ознак академічного плагіату

6.1. Розгляд апеляцій проводиться з метою об'єктивного оцінювання навчальних, кваліфікаційних, науково-методичних та наукових робіт на наявність ознак академічного плагіату, а не повторної перевірки роботи.

6.2. Апеляція подається особисто порушником на ім'я ректора у триденний термін після оголошення відповідного оскаржуваного рішення комісії. Апеляцію може бути подано тільки один раз.

6.3. Розгляд апеляції здійснюється апеляційною комісією, термін повноважень якої – один календарний рік.

6.4. Склад апеляційної комісії затверджується:

- наказом ректора ХДАЕУ – для розгляду апеляцій авторів науково-методичних робіт, наукових робіт, заключних звітів за результатами виконання НДР, що фінансуються за рахунок державного та/або місцевого бюджетів;

- розпорядженням декана факультету – у випадку незгоди здобувача вищої освіти з висновком про допуск кваліфікаційної (наукової) роботи до захисту.

6.5. Голова апеляційної комісії несе персональну відповідальність за організацію роботи апеляційної комісії, своєчасний та об'єктивний розгляд апеляційних заяв, дотримання встановленого порядку збереження документів і конфіденційності інформації.

6.6. Апеляція розглядається апеляційною комісією у день подачі заяви, але не пізніше наступного робочого дня після її подання.

6.7. Висновки апеляційної комісії оформлюються протоколом, підписуються головою і членами комісії, подаються на розгляд Комісії з академічної доброчесності університету (факультету), яка приймає остаточне рішення щодо результатів розгляду порушення (призначення виду академічної відповідальності, рекомендація щодо розгляду питання про призначення виду академічної відповідальності Вченою радою, тощо).

7. Прикінцеві положення

7.1. Положення набирає чинності з моменту його затвердження рішенням Вченої ради університету та введення в дію наказом ректора.

7.2. Зміни та доповнення до Положення вносяться шляхом викладення в новій редакції.

7.3. Відповідальність за актуалізацію Положення та контроль за виконанням його вимог несуть посадові особи ХДАЕУ відповідно до їх функціональних обов'язків.